

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»**

**Кафедра гуманітарної та соціально-економічної
підготовки**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

Україна: історія та сучасність

2024 рік

Силабус навчальної дисципліни «Україна: історія та сучасність»
для слухачів міжнародної програми «Вчитель діаспори».

Розробник: Вradій Є. А., кандидат історичних наук

Силабус розглянутий та затверджений на засіданні кафедри гуманітарної та
соціально-економічної підготовки

Протокол від «26» серпня 2024 року № 01

Зав. кафедри

(підпис)

к. істор. н. Д. В. Коротенко
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Мова викладання	українська
Загальний обсяг годин / кредитів	20
Кількість змістовних модулів	3
Годин у 1 семестрі	20
Годин у 2 семестрі	-
Форма підсумкового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Актуальність курсу зумовлена новими викликами, що стоять перед українською молоддю сьогодні: формування ойкумени для життя та розвитку, становлення української держави, розуміння свого місця і ролі в українському соціумі.

Метою викладання навчальної дисципліни «Україна: історія та сучасність» є усвідомлення майбутніми вчителями і організаторами початкової освіти аналізу та розуміння державотворчих, етнокультурних та духовних засад розвитку українського суспільства. оволодіння знаннями широкого спектру сучасних освітніх технологій; підвищення якості підготовки фахівця, здатного до гнучкої та мобільної побудови професійної діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Україна: історія та сучасність» є

- ✓ дослідити закономірності виникнення та джерела формування української історії;
- ✓ з'ясувати сутнісні ознаки історії та духовної культури нашого народу, їх гуманістичну спрямованість, відкритість, глибокий демократизм, творчий характер;
- ✓ навчити студентів вільно оперувати сучасними соціокультурними концептами та широким фактологічним матеріалом;
- ✓ виробити вміння аналізувати і узагальнювати історичний матеріал у певній системі, оцінювати найважливіші події та явища української історії;
- ✓ порівнювати історичні події, орієнтуватися в наукових історичних парадигмах сучасності, формувати вміння знаходити і критично аналізувати потрібну інформацію з минулого та сучасного України;
- ✓ застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів сьогодення
- ✓ знати свої права, вміти їх відстоювати, формувати власну точку зору на оточуючі суспільно-політичні та культурно-освітні процеси.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Україна: історія та сучасність» забезпечує набуття здобувачами освіти ряду **компетентностей**:

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Після вивчення курсу «Україна: історія та сучасність» студенти повинні **знати:**

- першоджерела та найважливіші писемні пам'ятки;
- історіософські концепції щодо формування та розвитку українського етносу;
- основні закономірності, суть і наслідки етапів і процесів українського державотворення;
- історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної України;
- процес формування та розвиток історико – етнографічних регіонів України; - історичні процеси в міграційних та еміграційних явищах України;
- історію формування діяльності громадських, культурологічних, освітніх, політичних організацій українського народу;
- еволюцію, закономірність, ефективність розвитку державності України. цивілізаційні витоки і детермінанти української культури;
- сутність українських національно-культурних проєктів;
- світоглядні особливості української культури та їхній зв'язок із національним характером;
- основні етапи формування художніх стилів в українській культурі;

вміти:

- за результатами аналізу історичних джерел та історіографічної літератури визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних процесів в Україні;
- аналізуючи сучасні документи та історичні документи, визначати особливості сучасного соціально – політичного розвитку українського суспільства та його перспективу;
- здійснювати порівняльний і глибинний аналіз історичних подій та явищ;
- розуміти взаємозв'язки минулого, сучасного і майбутнього;
- осмислювати та засвоювати історичний досвід.
- аналізувати різноманітні явища української культури;
- оцінювати значення культурних досягнень українського народу та внесок у них видатних діячів культури України;
- охарактеризувати художні стилі в українській літературі, архітектурі, театрі, образотворчому мистецтві, кінематографі;

– узагальнювати висновки про особливості історичних етапів та головних тенденцій розвитку української культури.

володіти:

- провідними формами та методами аналізу, синтезу та реставрації історичних подій;
- засобами та навичками ведення дискусій, відстоювання власної позиції.

4. Зміст програми навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Становлення та розвиток адміністративно-політичної системи України

Тема № 1. Вступ до курсу «Україна: історія та сучасність»

Періодизаційний та проблемний підходи до вивчення історії України. Проблема вивчення історичних процесів України в історіографії. Полярність та неоднозначність питань історичного розвитку та державотворення у зарубіжній історіографії: з боку Польщі, Росії, діаспорної історіографії, країн Західної та Східної Європи та у світі в цілому.

Література [I-VIII, 69-74]

Тема № 2. Становлення української державності: історія та сучасність

Визначення дефініції «державність» для України. Елементи державного устрою в історичній ретроспективі (палеоліт, неоліт, енеоліт, залізний вік). Давньоруська державність, елементи державного устрою у козаків, військово-політичне утворення «Військо Запорозьке», Гетьманщина, імперське управління в українських землях XIX–поч. XX ст. Державотворчі процеси під час Української революції 1917-1921 рр. Спроби знищення української державності в часи СРСР, процеси системної дезінтеграції у часи перебудови, державотворчі процеси в незалежній Україні. Сучасні перспективи розвитку системи органів Української держави.

Література [I-VIII, 69-74]

Тема № 3. Розвиток самоврядування в Україні: історія та сучасність

Визначення дефініції «державність» для України. Самоврядування на українських землях в історичній ретроспективі: самоврядування в грецьких колоніях, громадянське самоврядування за часів Київської держави, Магдебурзьке право, військово-адміністративне самоврядування і полково-сотенний устрій Української козацької держави, Місцеве самоврядування на українських землях у складі Російської імперії (XVIII - початок XX ст.), місцеве управління в Україні за радянських часів, етапи відродження та сучасний розвиток місцевого самоврядування в Україні, перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні, місцеве самоврядування в умовах децентралізації.

Література [I-VIII, 69-74, 50, 59]

Тема № 4. Становлення правової системи в Україні: історія та сучасність

Визначення дефініції «правова система» та її складові для України. Зародження правової системи на українських землях: розвиток писемного права в Київській державі («Руська правда», Створення Гетьманських статей XVII—XVIII ст., Конституція Пилипа Орлика, буржуазні реформи XIX ст.). Формування сучасної правової системи України: Конституція УНР, Конституція УСРР 1919 р., Конституції України в добу СРСР (Конституція УСРР 1929 р., Конституція УРСР 1937 р., Конституція УРСР 1978 р.). Конституція України 1996 р. та її редакції.

Правова система сучасної України.

Література [I-VIII, 69-74, 36, 59]

Тема № 5. Формування багатопартійної системи в Україні: історія та сучасність

Суспільно-політичні рухи на українських землях в західноукраїнських землях («Руська Трійця», москвофіли, народовці, радикали, перші політичні утворення). Наддніпрянщина в 70-90х рр. XIX ст. (перші політичні партії та їх зовнішньополітичні вектори). Політичні партії під час національно-визвольних змагань 1917-1920х рр. Пліуралізм за доби Перебудови, відродження національних рухів, становлення багатопартійності в Україні.

Сучасні політичні партії, їх вплив на громадянську думку населення, провідна діяльність та політична орієнтація.

Література [I-VIII, 69-74]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Еволюція суспільної ментальності українського соціуму

Тема № 6. Формування ментальної свідомості в Україні: історія та сучасність

Визначення дефініцій «ментальність», «менталітет», «ментальний архетип». Менталітет українців та основні детермінанти його становлення. Дослідники формування української ментальності: Г.Сковорода, П.Юркевич, М.Грушевський, М.Костомаров, В.Липинський, А.Шептицький, тощо. Географічний та міфологічний детермінізм. Сучасні розвідки про українську ментальність, зміна архетипу українця.

Література [I-VIII, 69-74, 3, 4, 60, 16]

Тема № 7. Еволюція українського соціуму: історія та сучасність

Суспільний устрій Київської Русі. Українське суспільство литовсько-польської доби (XIV–XVI ст.), в період Гетьманщини та у складі Російської імперії. Суспільні процеси в українських землях на етапі становлення індустріального суспільства (друга половина XIX ст. – 1914 р.)

Українське суспільство в умовах Першої світової війни, революційних подій і державотворчих процесів 1914–1921 рр. Українське суспільство в 1920–1930-ті роки

Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.). УРСР у 1945–1985 рр. Українське суспільство в період розпаду СРСР і здобуття державної незалежності України (1985–1991 рр.). Українське суспільство в умовах незалежності (1991–2010 рр.).

Сучасний розвиток українського суспільства. Формування нової української еліти.

Література [I-VIII, 69-74, 68,49]

Тема № 8. Проблема ксенофобії в Україні: історія та сучасність

Визначення дефініції «ксенофобія», форми і прояви, міжнародне вивчення й нагляд. Етнічний стан України. Етнофобія в Речі Посполитій, Московському князівстві та Кримському ханстві. Етнофобія в імперський період (XVIII - початок XX ст.).

Ксенофобія під час Другої світової війни: антисемітизм, волинська трагедія 1943 р., політика «Пацифікації» щодо українського населення.

Ксенофобія в сучасній Україні: форми та прояви, етнофобія щодо українців в світі.

Література [I-VIII, 69-74]

Тема № 9. Релігія в Україні: історія та сучасність

Історія питання. Еволюція релігійних вірувань на українських землях. Язичництво та християнство. Історія впровадження католицизму (орден єзуїтів) та Реформація в Україні. Православ'я на українських землях. Становлення та розвиток Української греко-католицької церкви. Автокефальна церква. Атеїзм в українському радянському соціумі. Церковне життя в незалежній Україні: московський та київський патріархат.

Релігійні конфесії в сучасній Україні: буддизм, християнство, іслам, юдаїзм, язичництво, гaudia-вайшнавизм, релігії національних меншин тощо.

Література [I-VIII, 69-74]

Тема № 10. Проблема міграції в Україні: історія та сучасність

Визначення дефініції «Українська еміграція», «діаспора»: причини явища. Хвилі української еміграції: перша хвиля (1870ті-1910ті рр.), друга хвиля (1920-1930ті рр.), третя хвиля (1940ві рр.), четверта хвиля (1990ті рр.). Українська діаспора в СРСР (Малиновий,

Жовтий, Сірий та Зелений Клин). Життя в діаспорі: традиції та правила. Міграція нацменшин.

Імміграція в Україну в Російській імперії.

Трудова еміграція з України: причини та наслідки.

Література [I-VIII, 69-74]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Історичний розвиток та сучасний стан провідних суспільних галузей в українських реаліях

Тема № 11. Проблема збереження культурної спадщини в Україні: історія та сучасність

Етимологія поняття "культура" та становлення культурологічного знання. Витоки української культури. Первісна культура та її основні риси. Феномен античної культури та її характерні риси. Культура Київської Русі. Основні риси культури європейського Середньовіччя і її релігійний характер. Українська культура княжого періоду (IX – XII ст.). Культурні процеси в литовсько-польський і польсько-козацький періоди. Загальна характеристика європейського Відродження і Реформації України. Українська культура доби козацько-гетьманської держави. Українське бароко.

Культура в час пробудження української національної свідомості. Українська культура і духовне життя у XX ст. Наростання кризових явищ у культурі глобалізованого світу. Експансія "маскультури" та її вплив на сучасне українське суспільство. Постмодерністська модель світу в світовій та українській інтерпретаціях. Нове національне відродження в добу становлення незалежності.

Література [I-VIII, 69-74, 33-49]

Тема № 12. Розвиток спорту в Україні: історія та сучасність

Витоки і традиції народного фізичного виховання. Становлення та розвиток національної фізичної культури. Формування фізичного виховання в період Київської Русі.

Фізична культура в період Козаччини. Фізичне виховання в XVII-XIX ст. Розвиток фізичної культури у XX ст.

Спорт в незалежній Україні. Олімпійські досягнення українців і формування престижу українського спорту в світі. Сучасні пріоритети фізичного виховання в Україні. Дитячі спортивні об'єднання з національно-патріотичного виховання.

Література [I-VIII, 69-74]

Тема № 13. Розвиток науки і освіти в Україні: історія та сучасність

Доба Великокняжої України-Русі, доба козащини. Братства та їх просвітницька діяльність. Освіта України в роки національно-демократичної революції (1917-1920), освіта України в радянський період, освіта в Україні після здобуття незалежності в 1991 р.

Етнопедагогіка в Україні, розвиток науки. Видатні наукові діячі. Нова національна школа.

Література [I-VIII, 69-74, 56, 47, 26, 27]

Тема № 14. Питання екології та природо збереження в Україні: історія та сучасність

Розуміння теорії географічного детермінізму та його вплив на формування економічних зон. Розробка родовищ Півдня та Сходу Наддніпрянщини в XIX ст. Екологічна політика та виробництво. Географія виробництв. Чорнобильська катастрофа. Вплив промислового розвитку 50х-70х рр. XX ст. на екологічні ресурси українських земель.

Вирубка лісів в сучасній Україні, повені в Україні. Забруднення повітря й водних ресурсів. Утилізація побутових відходів та відходів енергетичної галузі на території України.

Екотуризм в Україні.

Література [I-VIII, 69-74]

Тема № 15. Роль музичної складової в історії України

Народна творчість. Розвиток пісенної творчості з давніх часів до середини XIX ст. Народна інструментальна музика. Народний театр. Розвиток пісенних жанрів у 2-й пол. XIX ст. Музичний фольклор і революційна пісня кін. XIX – поч. XX ст. Зародження фольклористики і її розвиток у перші десятиліття XX ст. Народна творчість 1917-1941 рр. Музична фольклористика XX ст.

Професійна музична культура України. Формування національної композиторської школи. Розвиток музичної культури кін. XIX ст. - кін. 30-х рр. XX ст. «Розстріляне Відродження»: Трагічна доля покоління 20-30-х рр. Музична культура періоду Великої Вітчизняної війни і післявоєнних років (1941 – 1960). Музична культура 60 – 80-х рр. Характер і проблеми розвитку музичної культури кін. XX – поч. XXI ст.

Література [I-VIII, 69-74, 26-45, 66]

Тема № 16. Військова справа в Україні: історія та сучасність

Візантійські війни Київської Русі (830-1043), Монгольська навала на Русь (1223-1241), Війна за незалежність Київської Русі (1432-1438), Козацтво (1490-1648), Визвольні змагання Хмельницького (1648-1657), Визвольні змагання Мазепи і Орлика (1709-1711), Війна за незалежність (1917-1922), УПА (1942-1954), Миротворчі місії ООН України (1992-сьогодні), Російсько-українська війна (2014-сьогодні).

Трансформація конфліктів творчими методами: перформанси, флешмоби, арт-практики.

Література [I-VIII, 69-74, 50, 51]

5. Індивідуальні навчально-дослідні та науково-дослідні завдання

Тематика есе:

1. На вашу думку, наскільки музика впливає на суспільний розвиток?
2. Наведіть приклад впливу політичних пісень та гімнів в контексті історичних подій.
3. Чи можливе існування світового суспільства без військової агресії?
4. Яка роль педагога/освітянина в припиненні військових сутичок?
5. Внесок національних меншин у розвиток науки та культури України (можна обрати будь-яку особистість)

6. Методи навчання:

Загальні:

1. **Словесні** методи навчання: евристична бесіда; акроматичне пояснення (індукція, дедукція, традукція), розповідь, лекція, інструктаж, робота з підручником.
2. **Наочні** методи навчання: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.
3. **Практичні** методи навчання: вправи, практичні й дослідні роботи.
4. **Активні** методи навчання: сократівська бесіда, дискусія, cooperative learning, імітаційно-діяльнісні ігри, психодрама, кейс-стаді (метод ситуацій).
5. **Методи інформаційно-телекомунікаційних технологій:** LMS (Learning Management System) програмні додатки для адміністрування навчальних курсів в рамках дистанційного навчання (Classroom, Prometheus, Quizlet, Udemy, EdX, Coursera, Brainly, Khan Academy, CK-12). WhatsApp, Viber, Telegram.

За характером пізнавальної діяльності:

- 1) *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення учнями інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;

2) *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

3) *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення);

4) *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів);

5) *дослідницький*: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Методи контролю

- оцінка вирішення типових завдань;
- критерійно-орієнтовані тести по окремих розділах дисципліни і дисципліні в цілому;
- письмові контрольні роботи;
- усне опитування під час занять;
- оцінка рефератів по окремих розділах дисципліни з використанням монографічної і періодичної літератури;
- дистанційний контроль;
- підсумковий тест / залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90–100	A

ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань.

Оцінка «відмінно» виставляється студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних понять дисципліни і професії, яку вони набувають, виявили творчі здібності і використовують їх при вивченні навчально-програмного матеріалу. Відмінному рівню відповідає правильна й вичерпна відповідь на поставлене питання, в якій студент показав усебічне системне знання програмного матеріалу; засвоєння основної та додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, вивчення яких передбачено програмами дисциплін; уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83–89	B

	75–82	C
--	-------	---

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка “5”, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

Оцінка «дуже добре» (83–89 балів, В) – вище середнього рівня з кількома помилками – виставляється студентам, які повністю опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою. Оцінка «добре» виставляється студентам, які показують систематичний характер знань з дисципліни і вміють самостійно поповнювати свої знання протягом всього навчання;

Оцінка «добре» (75–82 бали, С) – виставляється студентам, які опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою; таким чином, робота студентами виконана, але з певною кількістю помилок.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68–74	D
	60–67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;
- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

Оцінка «задовільно» (68–74 бали, D) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання непогано, але зі значною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою. Задовільному рівню відповідає у цілому правильна відповідь на поставлене запитання (завдання), якщо студент показав достатній рівень знань з основного програмного матеріалу, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарата, показав недостатні знання літературних джерел. Оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили на екзамені помилки при виконанні екзаменаційних завдань, але під керівництвом викладача вони знаходять шляхи їх подолання.

Оцінка «достатньо» (60–67 балів, E) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35–59	FX
Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням	0–34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

12._____Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання.

Форми поточного контролю: усне опитування, письмове опитування, есе, індивідуальний проект.

Форма підсумкового контролю: залік.

13. Методичне забезпечення

- 1) навчальна програма дисципліни;
- 2) робоча навчальна програма дисципліни;
- 3) комплексна контрольна робота;
- 4) залікові матеріали;
- 5) конспекти лекцій;
- 6) інформаційно-методичне забезпечення практичних та семінарських занять;
- 7) інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Бойко О. Новітня історія України. 2014-2019 роки. Київ : Академія, 2020. 160 с.
2. Громадські об'єднання в Україні: навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 415 с.
3. Історія України : підручник / В. А. Качкан, В. М. Левандовський, О. Б. Величко та ін. Київ : ВСВ «Медицина», 2018. 360 с.
4. Історія України : підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За редакцією д. і. н., проф. М. І. Бушина, д. і. н., проф. О. І. Гуржія. Черкаси : Український літопис. 2016. 644 с.
5. Касьянов Г. В. Сучасна історія України: проблеми, версії, міркування. Український історичний журнал. 2006. № 4. С. 4-15.
6. Лазарович М. Історія України : навчальний посібник. Київ : Знання. 2013. 685 с.
7. Логвиненко Б. Ukraïner. Країна зсередини. Львів : Видавництво Старого Лева 2019. 312 с.
8. Харькова Н. Історія України. Повний курс у 49 таблицях. Опорний конспект. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2018. 56 с.

Додаткова

1. Гринишина М. Театр української драматургії. Сучасна та класична українська п'єса на сценах театру у 1930 – х роках. Київ : Інтертехнологія, 2006. 283с.
2. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Репринтне відтворення видання 1913 р. Київ. 1990. 525 с.
3. Дещинський Л. Є., Денисов Я. Я. та ін. Українська і зарубіжна культура. Видання 4 те, перероб. і доп.: Навч. посіб. – Львів: Видавництво “Бескид Біт”, 2005. 304 с.
4. Здолавши півшляху життя земного... "Божественна Комедія" Данте та її українське відлуння / Пер. та упоряд. М.Стріха. Київ : "Факт", 2002. 136 с.
5. Кравець М.С., Семашко О. М., Піча В.М. та ін. Культурологія: Навч. посіб. Для студ. вищих навч. закладів / За заг. ред. В.М. Пічі. Львів: Новий Світ, 2006. 240 с.
6. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ ст. : навч. посіб. Київ : Т-во „Знання”, 2002. 214 с.
7. Проскуряков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. Львів, 2001. 246 с.
8. Сліпушко О. Софія Київська. Українська література середньовіччя: доба Київської Русі (Х-ХІІІ століття). Київ, 2002. с. 200.

9. Сучасні проблеми художньої освіти в Україні / Ін –т проблем суч. мист. Академії мис- в. Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова). Київ : Вид. дім А+С, 2006. Вип. 2. Мист. Освіти в Укр. Проблеми розвитку в контексті Болонського процесу. 192 с.
10. Уманцев Ф. С. Мистецтво Давньої України. Істор. нарис. Київ : Либідь, 2002. 325 с.
11. Художня культура. Актуальні проблеми: Наук. Вісник, Ін – т проблем суч. мист. Акад. мис – в Україні / За ред. В. Сидоренка. Київ : Вид. дім А+С, 2005. Вип. 2. 360 с.
12. Художня культура. Актуальні проблеми: Наук. Вісник, Ін – т проблем суч. мист. Акад. мис – в Україні Редкол. О. Федорук (голова) – Київ : Вид. дім А+С, 2006. Вип. 3. 680 с.

Інформаційні ресурси

1. www.mon.gov.ua
2. [www.rada.kiev.ua /LIBRARY](http://www.rada.kiev.ua/LIBRARY)
3. www.novamova.com.ua
4. [http: // opera-nmau.kiev.ua](http://operna-nmau.kiev.ua)
5. <http://opera.odessa.ua/ua/pro-teatr/istoriya/druge-jittya-odeskogoteatru-nova-udivlya/>
6. <https://www.museumsun.org/history/2/>